

POSTANOWIENIE

Dnia 7 listopada 2023 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Robert Stefanicki

w sprawie z odwołania B. G.

przeciwko Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych Oddziałowi w Gdańsku

o prawo do renty rodzinnej i renty socjalnej,

po rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym w Izbie Pracy i Ubezpieczeń

Społecznych w dniu 7 listopada 2023 r.,

skargi kasacyjnej odwołującego się od wyroku Sądu Apelacyjnego w Gdańsku

z dnia 9 lutego 2023 r., sygn. akt III AUa 2080/21,

I. odmawia przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania,

II. nie obciąża odwołującego się kosztami procesu organu rentowego.

[SOP]

UZASADNIENIE

Wyrokiem z dnia 2 września 2021 roku Sąd Okręgowy Sąd Pracy i Ubezpieczeń Społecznych w Gdańsku, VII U 1699/20, oddalił odwołania B.G. od dwóch decyzji Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddział w Gdańsku z dnia 14 kwietnia 2020 r., nr [...] i [...]1odmawiających prawa do renty rodzinnej i prawa do renty socjalnej. Odwołujący podnosił, że jest trwale i całkowicie niezdolny do pracy z uwagi na autystyczne zaburzenia rozwoju, tzw. zespół Aspergera, który będzie trwał u niego całe życie, a powoduje brak możliwości podporządkowania się normom związanym z pracą zawodową, która podobnie jak nauka, może być w jego przypadku traktowana jedynie jako rodzaj terapii, czy rehabilitacji społecznej. Odwołujący od 1 października 2003 r. do 31 stycznia 2004 r. pobierał rentę socjalną

z uwagi na to, że posiadał orzeczenie o ustaleniu umiarkowanego stopnia niepełnosprawności. Organ rentowy nie przyznał jednak świadczenia na dalszy okres, albowiem nie stwierdzono u odwołującego istnienia całkowitej niezdolności do pracy. Sąd Okręgowy w celu weryfikacji stanu psychiki odwołującego i jego zdolności poznawczych przeprowadził dowód z opinii biegłych sądowych psychologa i lekarza psychiatry, a następnie kwestię zdolności odwołującego do pracy poddał pod rozagę biegłego z zakresu medycyny pracy. Biegli psycholog i psychiatra wskazali, iż odwołujący jest samodzielny w zakresie zaspakajania podstawowych potrzeb (jedzenia, ubierania, higieny osobistej i potrzeb fizjologicznych). Nie korzysta z leków. Poziom jego komunikacji werbalnej i niewerbalnej pozwala na adekwatne wyrażenie podstawowych potrzeb fizycznych i psychicznych. Może pozostawać bez opieki innych osób w miejscu pobytu. Jest w stanie właściwie oceniać sytuację zagrożenia. Nie wykazuje agresji i autoagresji. Samodzielnie porusza się w przestrzeni publicznej. Jest trudny w kontakcie. Ma dużą fluencję werbalną i dar przekonywania, mówi swobodnie, płynnie. Jednak podczas rozmowy o trudniejszych sprawach nagle zaczyna przeklinać, krzyczy. Jest „demonstratywny w pokazywaniu swojej męczliwości” i problemów zdrowotnych, drobiazgowo opowiada o wszystkich lękach, fobiach i zaburzeniach psychosomatycznych. Sąd Okręgowy wskazał, że z opinii biegłych psychologa i lekarza psychiatry, a także biegłego lekarza z zakresu medycyny pracy wynika, że ubezpieczony co prawda cierpi na zespół Aspergera, ale biorąc pod uwagę ogólną sprawność organizmu fizyczną, oraz istniejące możliwości umysłowe nie można mówić o istnieniu u niego całkowitej niezdolności do pracy. Ubezpieczony ma trudności w zakresie budowania więzi społecznych i zawodowych, jednak ich poddanie psychoterapii daje dużą szansę na poprawę relacji interpersonalnych, a tym samym przybliża możliwość wykonywania pracy. Biegły z zakresu medycyny pracy, oceniając możliwości intelektualne ubezpieczonego, jednoznacznie stwierdził, że jest on zdolny do podjęcia zatrudnienia nie tylko w warunkach zakładu pracy chronionej, ale też na otwartym rynku pracy (po przeszkoleniu i instruktażu stanowiskowym). Może wykonywać pracę pomocnicze albo pracę zdalną.

Na skutek apelacji B.G. od wyroku Sądu Okręgowego w Gdańsku z dnia 2 września 2021 r., Sąd Apelacyjny w Gdańsku III Wydział Pracy i Ubezpieczeń

Spółecznych wyrokiem z dnia 9 lutego 2023 r., III AUa 2080/21, oddalił apelację. Sąd Apelacyjny podzielił argumenty zawarte w uzasadnieniu wyroku Sądu Okręgowego i przyjął je za własne, gdyż Sąd ten w sposób prawidłowy ustalił stan faktyczny w oparciu o zgromadzony w sprawie materiał dowodowy, zaś w swych ustaleniach i wnioskach nie wykroczył poza ramy swobodnej oceny wiarygodności i mocy dowodów, jak również nie popełnił błędów w rozumowaniu zarówno w zakresie ustalonych faktów, jak i kwalifikacji prawnej. W ocenie Sądu II instancji Sąd Okręgowy prawidłowo przeprowadził dowód z opinii biegłych sądowych właściwie dobranych pod kątem specjalizacji adekwatnych do oceny schorzeń eksponowanych przez odwołującego, zarówno w toku postępowania przed organem rentowym, w odwołaniu, jak i w toku całego postępowania pierwszoinstancyjnego. Sąd Apelacyjny nie dostrzegł żadnych sprzeczności, braku logiki, czy oczywistych błędów w opiniach wymienionych biegłych, ani też żadnych podstaw co do tego, aby ich stwierdzeniom można było zarzucić brak obiektywizmu. W ocenie Sądu Apelacyjnego opinie biegłych psychiatry i psychologa nie pozostawiają wątpliwości co do stanu zdrowia odwołującego oraz jego zdolności poznawczych i zachowania w sytuacjach życia codziennego, a także wpływu poszczególnych zaburzeń na możliwość wykonywania pracy. Z opinii tych biegłych jednoznacznie wynika jakie zaburzenia występują u odwołującego i ustalono poziom ich nasilenia oraz sposób Osoby funkcjonowania w społeczeństwie i jej stopień zaradności. Natomiast, biegły z zakresu medycyny pracy skonfrontował ustalenia i wnioski biegłych z własną wiedzą i doświadczeniem w orzekaniu o zdolności do wykonywania przez osoby ubiegające się o świadczenia rentowe określonych prac. Biegły ten wyraźnie wskazał, że odwołujący z wykształceniem średnim może być zatrudniony nie tylko w zakładzie pracy chronionej, ale także na otwartym rynku pracy po zwykłym przeszkoleniu i instruktażu stanowiskowym lub na indywidualnych stanowiskach pracy pomocniczej, lub w zatrudnieniu zdalnym. Osoba badana nie wymaga określonego ergonomicznie przystosowania stanowiska pracy umysłowej lub fizycznej, gdyż nie wykazuje takich ubytków funkcji organizmu, które by tego wymagały. Z opinii biegłych psychologa i psychiatry nie wynikało też, aby odwołujący wykazywał zaburzenia w myśleniu abstrakcyjnym i przyczynowo-skutkowym, występowały

istotnie nasilone zaburzenia emocjonalne oraz aby nie był on w stanie samodzielnie radzić sobie w sytuacjach życiowych. Nie ma podstaw do uznania, że odwołujący nie skupia prawidłowo uwagi, słabo zna podstawowe mechanizmy i reguły życia społecznego, a stany lękowe są tyle nasilone, że odwołujący nie jest w stanie wyjść z domu. Zdaniem Sądu Apelacyjnego ocena stanu psychiki i zdolności behawioralno-adaptacyjnych odwołującego, przeprowadzona w oparciu o właściwe dla tego rodzaju spraw dowody z uwzględnieniem przesłanek z art. 12 i 13 ustawy o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych, prowadzi do wniosku, że na dzień wydania decyzji przez Zakład Ubezpieczeń Społecznych Oddział w Gdańsku odwołujący nie był całkowicie niezdolny do pracy.

Skargę kasacyjną od wyroku Sądu Apelacyjnego w Gdańsku z dnia 9 lutego 2023 r. złożył B.G., wnosząc o uchylenie zaskarżonego wyroku w całości i zmianę wyroku Sądu Okręgowego w Gdańsku VII Wydział Pracy i Ubezpieczeń Społecznych z dnia 2 września 2021 r. oraz wydanie orzeczenia przyznającego wnioskowane świadczenia, oraz o zasądzenie zwrotu kosztów postępowania kasacyjnego według norm przepisanych. Skarga kasacyjna oparta została na zarzucie naruszenia przepisów postępowania mających istotny wpływ na wynik sprawy poprzez uznanie, że prawidłowo został przeprowadzony dowód z opinii biegłych oraz niezasadnym zastosowaniu art. 477¹⁴ § 4 k.p.c. i w konsekwencji niewłaściwej ocenie zgłoszonych przez powoda kolejnych okoliczności świadczących o jego stanie zdrowia, oraz na zarzucie naruszenia prawa materialnego przez niewłaściwe zastosowanie tj. art. 4 ust. 1 ustawy o rencie socjalnej z dnia 27 czerwca 2003 r. oraz art. 65 ust. 1 i art. 67 ust. 1 i art. 12 ustawy o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych z dnia 17 grudnia 1998 r. Strona skarżąca podniosła, że wniosek o przyjęcie niniejszej skargi kasacyjnej do rozpoznania uzasadniony jest tym, że w sprawie występuje istotne zagadnienie prawne dotyczące tego, jakie środki dowodowe, z którego okresu powinny być podstawą do orzeczenia o tym, czy dana osoba jest całkowicie, czy częściowo niezdolna do pracy zarobkowej.

W odpowiedzi na skargę kasacyjną organ rentowy wniósł o odmowę przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania *a contrario* z brzmienia art. 398⁹ k.p.c. albowiem w sprawie nie występują istotne zagadnienia prawne, zaś podstawą

skargi kasacyjnej zgodnie z art. 398³ § 3 k.p.c. nie mogą być zarzuty dotyczące ustalenia faktów lub oceny dowodów, ewentualnie, oddalenie w całości skargi kasacyjnej z przyczyn wskazanych w uzasadnieniu i zasądzenie kosztów zastępstwa procesowego za postępowanie kasacyjne według norm przepisanych.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Stosownie do art. 398⁹ § 1 k.p.c. Sąd Najwyższy przyjmuje skargę kasacyjną do rozpoznania, jeżeli w sprawie występuje istotne zagadnienie prawne (pkt 1), istnieje potrzeba wykładni przepisów prawnych budzących poważne wątpliwości lub wywołujących rozbieżności w orzecznictwie sądów (pkt 2), zachodzi nieważność postępowania (pkt 3) lub skarga jest oczywiście uzasadniona (pkt 4). Zgodnie z art. 398⁴ § 2 k.p.c., określającym wymogi formalne skargi kasacyjnej, skarga kasacyjna powinna zawierać wniosek o przyjęcie do rozpoznania i jego uzasadnienie. Należy zatem stwierdzić, że wniosek o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania powinien wskazywać, że zachodzi przynajmniej jedna z okoliczności wymienionych w powołanym wcześniej art. 398⁹ § 1 k.p.c., a jego uzasadnienie winno zawierać argumenty świadczące o tym, że rzeczywiście, biorąc pod uwagę sformułowane w ustawie kryteria, istnieje potrzeba rozpoznania skargi przez Sąd Najwyższy. Na etapie przedsądu rolą Sądu Najwyższego nie jest szczegółowe roztrząsanie podstaw kasacyjnych. Obowiązkiem strony jest przedstawienie przyczyn uzasadniających przyjęcie skargi w taki sposób, aby oczywista trafność skargi kasacyjnej dla przeciętnego prawnika była niewątpliwa, z góry widoczna, bez konieczności głębszej analizy stosunku prawnego oraz bez sprawdzania i oceny dowodów. Wniosek strony skarżącej warunków tych nie spełnia. Można nadmienić, że okoliczność - iż opinie biegłych psychiatry i psychologa nie pozostawiają wątpliwości co do stanu zdrowia odwołującego oraz jego zdolności poznawczych i zachowania w sytuacjach życia codziennego, a także wpływu poszczególnych zaburzeń na możliwość wykonywania pracy - dała natomiast Sądom *meriti* podstawę do oceny jak na wstępie.

Przypomnieć należy również, że skarga kasacyjna nie jest (kolejnym) środkiem zaskarżenia przysługującym od każdego rozstrzygnięcia sądu drugiej

instancji kończącego postępowanie w sprawie, z uwagi na przeważający w jej charakterze element interesu publicznego. Podstawowym celem postępowania kasacyjnego jest ochrona interesu publicznego przez zapewnienie jednolitości wykładni oraz wkład Sądu Najwyższego w rozwój prawa i jurysprudencji (J. Gudowski, art. 398⁹ (w:) Kodeks postępowania cywilnego. Orzecznictwo. Piśmiennictwo. Tom III, Warszawa 2023, *ab initio* i przywołane orzecznictwo. Służy ona kontroli prawidłowości stosowania prawa, nie będąc instrumentem weryfikacji trafności ustaleń faktycznych stanowiących podstawę zaskarżonego orzeczenia. Podstawą skargi kasacyjnej nie mogą być zatem zarzuty dotyczące ustalenie faktów lub oceny dowodów (art. 398³ § 3 k.p.c.), a Sąd Najwyższy związany jest ustaleniami faktycznymi stanowiącymi podstawę zaskarżonego orzeczenia (art. 398¹³ § 2 k.p.c.). Związanie Sądu Najwyższego ustaleniami faktycznymi stanowiącymi podstawę zaskarżonego orzeczenia oznacza, że o oczywistej zasadności skargi kasacyjnej nie można wnioskować na podstawie zakwestionowania podstawy faktycznej rozstrzygnięcia (postanowienia Sądu Najwyższego z dnia: 6 marca 2018 r., II UK 194/17, LEX nr 2488675; 30 czerwca 2023 r., I CSK 3108/22, LEX nr 3578852).

Zwrócić uwagę należy także na to, że w przypadku powoływania się na występowanie w sprawie istotnego zagadnienia prawnego jako przesłankę przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania, w uzasadnieniu wniosku winno zostać sformułowane zagadnienie prawne oraz przedstawione argumenty prawne, które wykażą możliwość różnorodnej oceny zawartego w nim problemu, w przedmiotowej skardze kasacyjnej brakuje wyartykułowania w tym zakresie. W istocie uzasadnienie wniosku sprowadza się jedynie do postawienia pytania przez stronę skarżącą. Natomiast, zgodnie ze stanowiskiem wyrażonym w judykaturze, skarżący ma w tym zakresie obowiązek wywiedzenia i uzasadnienia występującego w sprawie problemu prawnego w sposób zbliżony do tego, jaki jest przyjęty przy przedstawianiu zagadnienia prawnego przez sąd odwoławczy na podstawie art. 390 k.p.c. (postanowienia Sądu Najwyższego z dnia: 19 marca 2012 r., II PK 296/11, LEX nr 1214580; 16 maja 2018 r., III UK 151/17, LEX nr 2553867; 12 maja 2021 r., I USK 163/21, LEX nr 3252537).

Oznacza to w praktyce, iż zagadnienie prawne musi odpowiadać określonym wymaganiom, a mianowicie: 1) być sformułowane w oparciu o okoliczności mieszczące się w stanie faktycznym sprawy wynikającym z dokonanych przez sąd ustaleń (wyrok Sądu Najwyższego z dnia 5 lipca 2023 r., I CSK 6182/22, LEX nr 3578533), 2) być przedstawione w sposób ogólny i abstrakcyjny tak, by umożliwić Sądowi Najwyższemu udzielenie uniwersalnej odpowiedzi, niesprowadzającej się do samej subsumcji i rozstrzygnięcia konkretnego sporu (postanowienie Sądu Najwyższego z dnia: 15 października 2002 r., III CZP 66/02, LEX nr 57240; 13 lipca 2023 r., I CSK 2570/22, LEX nr 3582702), 3) pozostawać w związku z rozpoznawaną sprawą (postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 10 października 2023 r., III USK 164/22, LEX nr 3614333) i 4) dotyczyć zagadnienia budzącego rzeczywiście istotne (a zatem poważne) wątpliwości (postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 20 października 2023 r., I CSK 175/23, LEX nr 3617514). Istotność zagadnienia prawnego konkretyzuje się zaś w tym, że w danej sprawie występuje zagadnienie prawne mające znaczenie dla rozwoju prawa lub rolę precedensową dla rozstrzygnięcia innych podobnych spraw. Twierdzenie o występowaniu istotnego zagadnienia prawnego jest uzasadnione tylko wtedy, kiedy przedstawiony problem prawny nie został jeszcze rozstrzygnięty przez Sąd Najwyższy lub kiedy istnieją rozbieżne poglądy w tym zakresie, wynikające z odmiennej wykładni przepisów konstruujących to zagadnienie (postanowienia Sądu Najwyższego: z dnia 12 marca 2010 r., II UK 400/09, LEX nr 577468, z dnia 7 lutego 2019 r., I UK 29/18, LEX nr 2617355, z dnia 27 kwietnia 2021 r., II PSK 68/21, LEX nr 3252281). W przedmiotowej skardze kasacyjnej nie przedstawiono zagadnienia prawnego.

Uzasadnienie wniosku o przyjęcie skargi do rozpoznania oraz uzasadnienie skargi kasacyjnej stanowią niezależne elementy konstrukcyjne tego środka zaskarżenia (art. 398⁴ § 1 pkt 2 oraz 398⁴ § 2 k.p.c.), toteż konieczne jest ich wyraźne wyodrębnienie, ponieważ każde z tych uzasadnień służy innemu celowi, a łącząc oba uzasadnienia, strona pozbawia się możliwości indywidualizacji argumentów wspierających to konkretnie stanowisko, które na danym etapie postępowania (przedsąd - rozpoznanie skargi kasacyjnej) miałoby najpełniej przemawiać za słusznością racji podnoszonych w skardze kasacyjnej

(postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 19 lutego 2021 r., II CSK 252/20, LEX nr 3157587). Oceniany w niniejszym postępowaniu wniosek strony skarżącej o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania - a w zasadzie jedynie postawione w tym wniosku pytanie - nie spełnia wyżej określonych kryteriów. Strona skarżąca pyta bowiem jakie środki dowodowe, z jakiego okresu powinny być podstawą do orzeczenia o tym, czy dana osoba jest całkowicie, czy częściowo niezdolna do pracy zarobkowej, a w dalszym uzasadnieniu skargi czyni w istocie polemikę z ustaleniami faktycznymi dokonanymi przez Sąd Apelacyjny. Strona skarżąca nie wykazała, że w sprawie występuje istotne zagadnienie prawne, a sam wniosek o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania nie został należycie uzasadniony. Jednocześnie wypada przypomnieć, iż według utrwalonego orzecznictwa Sądu Najwyższego, skarga kasacyjna powinna być tak zredagowana i skonstruowana, by Sąd Najwyższy nie musiał poszukiwać w jej podstawach lub ich uzasadnieniu pozostałych elementów kreatywnych skargi, ani tym bardziej się ich domyślać (postanowienia Sądu Najwyższego z dnia: 9 czerwca 2008 r., II UK 38/08, LEX nr 494134, 8 sierpnia 2023 r., I USK 41/23, LEX nr 3592122). Przedstawiony przez stronę skarżącą kilkudzaniowy wywód ogranicza się do wskazania, że „w sprawie występuje istotne zagadnienie prawne dotyczące tego jakie środki dowodowe, z jakiego okresu powinny być podstawą do orzeczenia o tym, czy dana osoba jest całkowicie, czy częściowo niezdolna do pracy zarobkowej”, bez jednoczesnego wskazania dorobku judykatury oraz poglądów zaprezentowanych w nauce prawa.

Z powyższych względów Sąd Najwyższy uznał, iż skarżący nie wykazał potrzeby rozpoznania jego skargi kasacyjnej i na podstawie art. 398⁹ § 2 k.p.c. odmówił przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania, a opierając się na podstawie art. 102 k.p.c., nie obciążył z kolei odwołującego kosztami postępowania kasacyjnego organu rentowego.

(J.C-S.)

[ał]

